

Lecția 7:

Calcul paralel: Memorie partajată; Thread-uri în Java/PThreads

v1.0

Gheorghe Stefanescu — Universitatea București

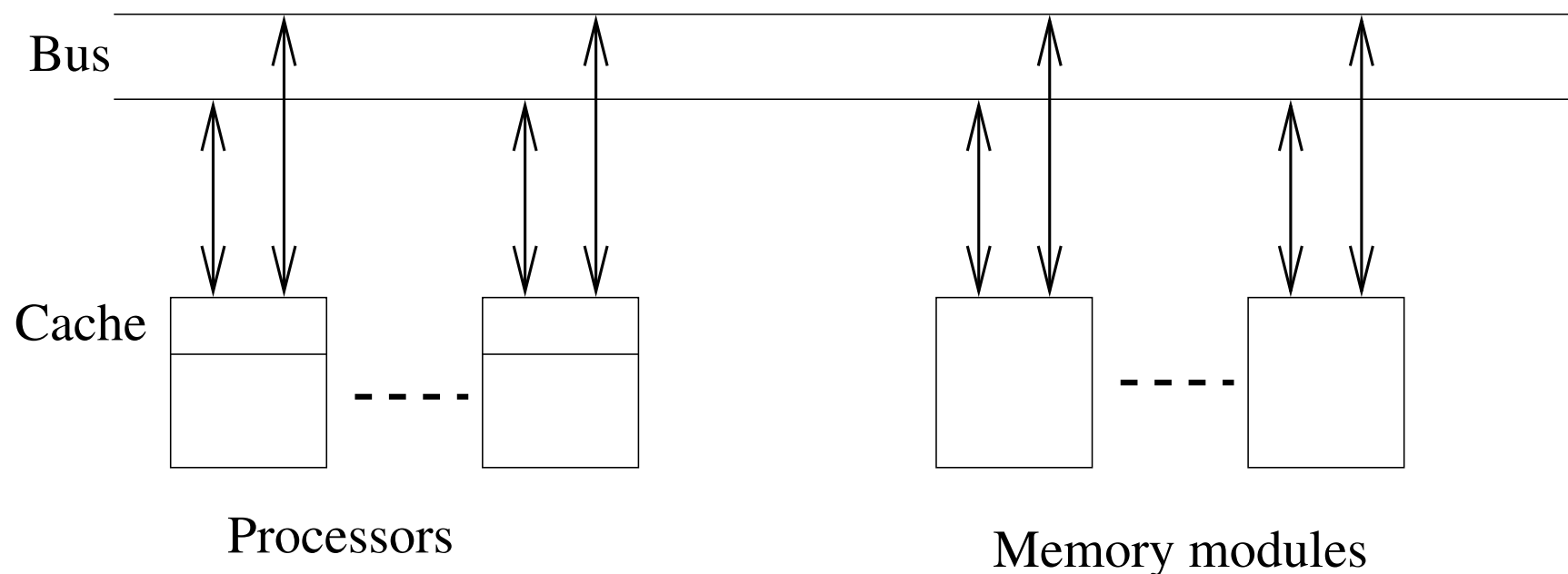
Metode de Dezvoltare Software, Sem.2

Februarie 2007— Iunie 2007

Calcul paralel cu memorie partajată

Sisteme multiprocesor cu memorie partajată:

- *orice* locație de memorie este *accesibilă direct* de orice procesor (comunicarea nu este prin trimitere de mesaje)
- există *un singur spațiu de adrese*
- exemplu: *arhitectura cu o singură magistrală* (utilă pentru un număr mic de procesoare, e.g. ≤ 8)

Programare paralelă

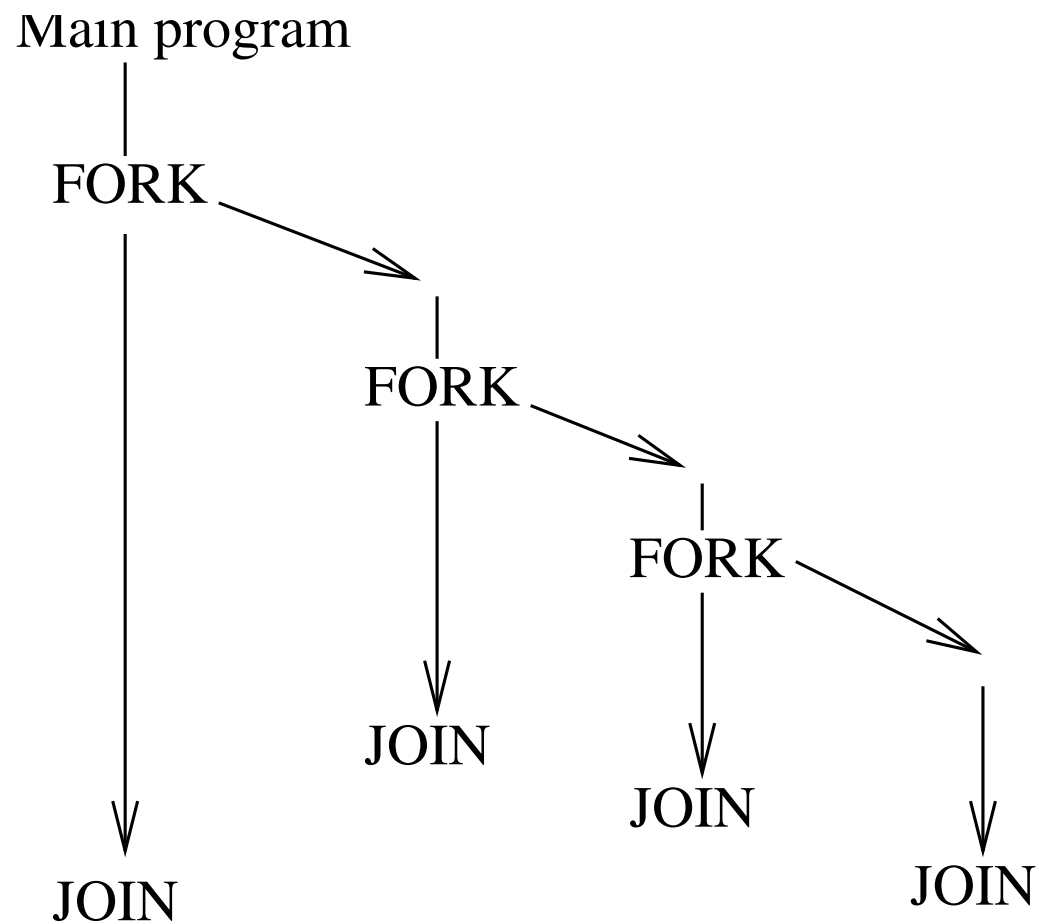
La lista anterioară de alternative de programare paralelă

- utilizarea unor *noi* limbaje de programare
- *modificarea* unor limbaje secvențiale uzuale
- utilizarea de *biblioteci* cu rutine specifice
- utilizarea de programe secvențiale cu *compilatoare puternice de paralelizare*

se pot adăuga

- *procese Unix* și
- *Thread-uri* (în: Pthreads, Java, ...)

Operația Fork-Join

Procese Unix

Un *fork* în Unix se obține folosind instrucțiunea de sistem (system call) `fork()` cu următoarele caracteristici:

- *procesul fiu* nou creat este o *copie exactă* a părintelui, cu singura diferență că are *propriul său ID*
- procesul fiu are *aceleași variabile*, având ca valori inițiale valorile curente ale procesului părinte
- procesul fiu își începe *execuția* din punctul unde a fost invocată instrucțiunea `fork`

..Procese Unix

- dacă este executată cu *succes*,
  - `fork()` returnează 0 procesului fiu și ID-ul fiului procesului părinte;
- dacă *nu are succes*,
  - returnează -1 procesului părinte și nu se crează nici un proces fiu
- procesele sunt *reunificate* utilizând `wait()` și `exit()`
  - `wait(statusp)` - întârzie procesul care o invocă
  - `exit(status)` - termină un proces

Fork în Unix: exemplu

Un exemplu simplu de fork în Unix:

```
pid = fork();  
if (pid == 0) {  
    code to be executed by slave  
} else {  
    code to be executed by parent  
}  
if (pid == 0) exit (0); else wait(0);
```


Thread-uri

Thread-uri vs. procese (grele) :

- *procese* (uzuale, grele) sunt programe complet *separate* (cu variabile, stivă, și alocare de memorie proprii)
- *thread-urile* folosesc *în comun* același spațiu de memorie și aceleași variabile globale (dar au propria lor stivă))

Avantaje ale thread-urilor:

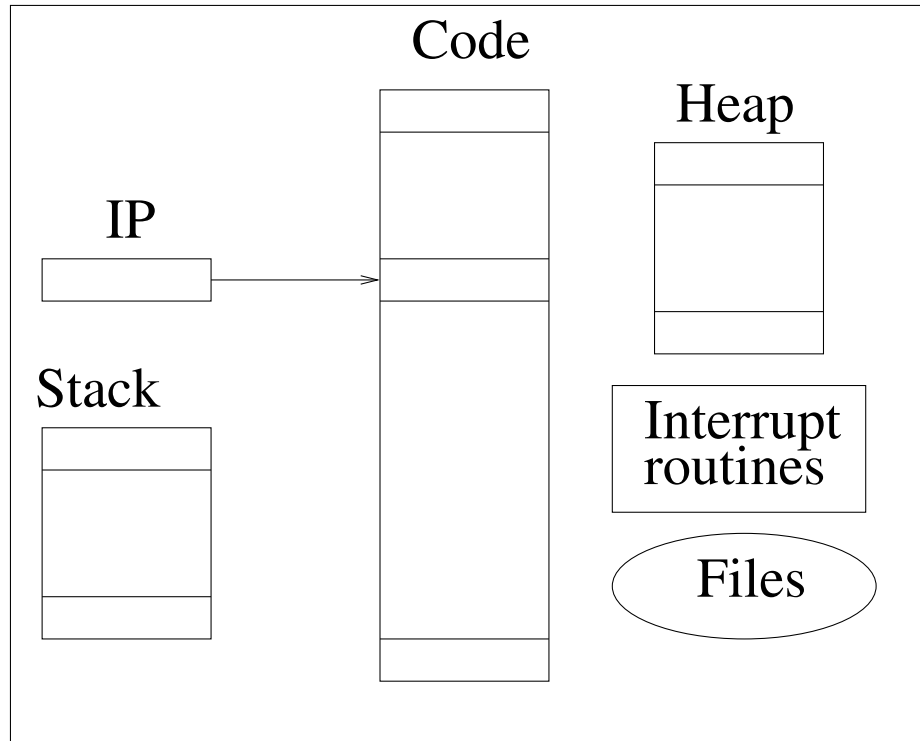
- *crearea* de thread-uri poate fi cu până la trei ordine de magnitudine *mai rapidă* decât a proceselor
- *comunicarea* (prin memoria comună) și *sincronizarea* sunt *mai rapide* decât în cazul proceselor

Câteodată nu trebuie neapărat de facem “join” pentru un thread fiu cu al părintelui; astfel de thread-uri se numesc *thread-uri detașate*.

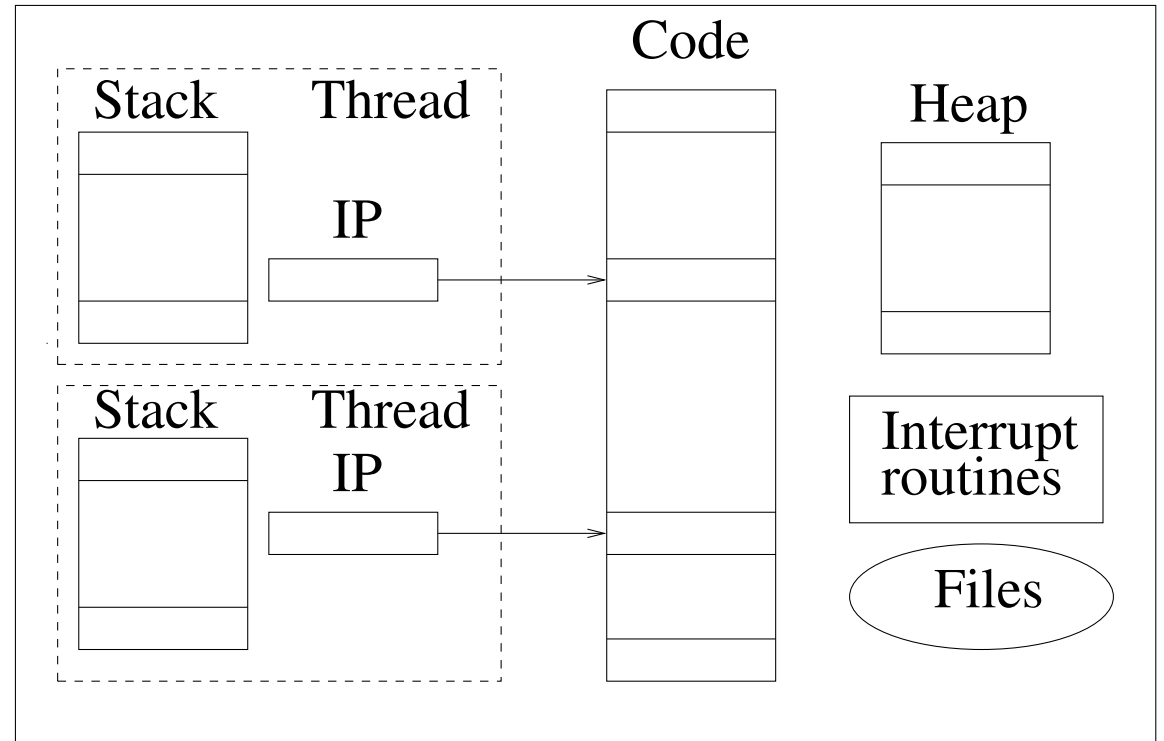

..Thread-uri

(a) Process

(b) Threads

Pthreads

Pthreads este un standard IEEE

Main program

⋮

```
pthread_create(&thread1,  
              NULL, proc1, &args);
```

⋮

```
pthread_join(thread1, &status);
```

⋮

thread1

```
proc1(&arg) {
```

⋮

```
return(&status);
```

```
}
```


Barieră de thread-uri

O *barieră* se poate defini în Pthreads astfel

```
for (i=0; i<n; i++)  
    pthread_create(&thread[i], NULL,  
                  (void *) slave, (void *) &arg);  
for (i=0; i<n; i++)  
    pthread_join(thread[i], NULL);
```

Să notăm că pthreads_join() așteaptă ca un thread specific să se termine. Thread-urile curente dispar după barieră - dacă dorim să le reutilizăm după barieră, trebuie recreate.

Ordinea de execuție a instrucțiunilor

Ordinea de execuție:

- pe un sistem cu un unic procesor, procesele paralele se *întrepătrund* (engl. “interleaving”)
- pe un sistem cu mai multe procesoare putem avea procese real paralele, dar, cum numărul de thread-uri este în genere mult mai mare decât al procesoarelor, rămân *unele întrepătrunderi*

Întrepătrundere: Date două secvențe

abc și *ABCD*

prin întrepătrundere orice amestec care păstrează ordinea literelor din fiecare secvență este posibil, e.g.,

aABbCDc, AabcBCD, aAbBcCD, ...

..Ordinea de execuție

Exemple:

- *Printing*: când mai multe procese printează, caracterele lor se pot amesteca
- *Optimizări la compilare*: uneori ordinea instrucțiunilor este irelevantă; e.g.,

a := b*3;		x := sin(y);
	și	
x := sin(y);		a := b*3;

sunt echivalente; multe compilatoare/procesoare moderne utilizează astfel de transformări pentru a crește viteza de calcul

Rutine thread-safe

Rutinele thread-safe sunt instrucțiuni de sistem ori rutine de bibliotecă care pot fi invocate de multiple thread-uri și produc întotdeauna același *rezultat corect*

Exemple

- rutina standard I/O de *print* este sigură (safe), adică nu apar amestecuri de caractere din thread-uri diferite
- *accesarea datelor* comune (shared) ori statice este, în genere, thread-safe
- rutinele de sistem care returnează *timpul* pot să nu fie thread-safe

O soluție generală pentru thread-safeness este de a *include* astfel de rutine în *secțiuni critice* (definite mai jos), dar poate fi inefficient...

Accesarea datelor comune

Să zicem că x este o variabilă comună inițial egală cu 0. Care este rezultatul rulării în paralel

Process 1:

$x = x+1$

Process 2:

$x = x+1$

?

Răspunsul este: Depinde...

- dacă instrucțiunea de asignare este *atomică*, rezultatul este cel așteptat, adică 2

..Accesarea datelor comune

- dar dacă instrucțiunea de asignare $x = x+1$ este *ne-atomică*, e.g., constă din `read x; compute x+1; write x`

atunci programul devine

Process 1:

`read x;`

`compute x+1;`

`write x;`

Process 2:

`read x;`

`compute x+1;`

`write x;`

cu rezultate neașteptate, i.e.,

$r_1 c_1 w_1 r_2 c_2 w_2 \rightarrow 2$ (ok), dar și

$r_1 r_2 c_1 c_2 w_1 w_2 \rightarrow 1$!

unde r_1, c_1, w_1 (resp. r_2, c_2, w_2) înseamnă read/compute/write în procesul 1 (resp. 2)

Secțiuni critice

Avem nevoie de mecanisme care să permită la un timp dat *accesul unui singur proces* la o resursă; secțiunea de cod care gestionează accesul la resursă se numește *secțiune critică*. Mecanismul trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- primul proces care ajunge la secțiune critică pentru o resursă particulară *intră și execută* secțiunea critică
- în același timp, *interzice tuturor celorlaltor procese* să intre în secțiunea lor critică pentru a accesa resursa
- când procesul a ieșit din zona critică, un *alt* proces este lăsat să intre în secțiunea lui critică pentru a accesa resursa

Acest mecanism se numește mecanism de *excludere mutuală*.

Incuietori (locks)

Incuietorile (locks) reprezintă cel mai simplu mecanism care asigură excluderea mutuală în secțiunile critice și operează astfel:

- o *încuietore* este o variabilă 0-1 care este
  - 1 - spre a indică că *un proces* a *intrat* în secțiunea critică și
  - 0 - spre a indică că *nici un proces* nu este *în* secțiunea critică
- în mare, operează ca o încuietoare de ușă:
  - un proces care *ajunge la ușa* unei resurse critice și găsește *ușa deschisă* poate *intra* în secțiunea critică, *încuind* ușa după el pentru a preveni intrarea altor procese;
  - când procesul a *terminat* execuția din secțiunea critică, *deschide ușa* și pleacă

..Încuietori (locks)

“*Spin lock*”:

- un proces care încearcă accesul la secțiunea critică poate *verifica continuu* dacă poate intra *stând degeaba*; o astfel de încuietoare se cheamă *spin lock*, iar mecanismul de așteptare *busy waiting*
- este desigur *ineficient*, fiind preferabil ca procesul să facă ceva

Verificare atomică a încuietorii:

- este important să avem o verificare atomică a încuietorii: e.g.,
  - nu se permite ca două procese să verifice ușa și să intre *simultan*;
  - dacă un proces găsește ușa deschisă, nici un alt proces nu este capabil să verifice ușa înainte ca procesul curent să intre și să o încuie

Incuietori în Pthreads

In Pthreads excluderea mutuală se implementează cu variabile *mutex*; ele se *declară* și inițializează în programul principal

```
pthread_mutex_t myMutex;  
:  
pthread_mutex_init(&myMutex, NULL);
```

și se folosesc astfel

```
pthread_mutex_lock(myMutex)  
    critical section  
pthread_mutex_unlock(myMutex);
```


Blocare (deadlock)

Blocarea apare când procesele necesită accesul la resurse deținute de alte procese și *nu se mai poate face nici un progres*.

Exemplu (circularitate):

P1	deține	R1	și necesită	R2
P2	deține	R2	și necesită	R3
⋮				
P(n-1)	deține	R(n-1)	și necesită	Rn
Pn	deține	Rn	și necesită	R1

O soluție în Pthread este `pthread_mutex_trylock()` care *testează* încuietoarea *fără a bloca thread-ul*, anume:

- încuie o variabilă mutex neîncuiată și returnează 0; ori
- ori returnează EBUSY dacă variabila este încuiată.

Semafoare

Semafor: introdus de Dijkstra (1968) pentru a controla accesul la secțiunile critice.

Un semafor este un *întreg* pozitiv s (inițializat cu 1) cu două operații

- $P(s)$ - așteaptă până ce s este mai mare ca 0 și apoi descrește s cu 1 (“wait to pass” — consumă o resursă)
- $V(s)$ - crește s cu unu și eliberează unul din procesele care așteaptă (“release” — produce o resursă)

Orice proces are o secvență

$\dots \text{necritic} \rightarrow P(s) \rightarrow \text{critic} \rightarrow V(s) \rightarrow \text{necritic} \dots$

..Semafoare

- *semafoarele binare* se comportă ca încuietorile, dar operațiile *P/V* dau și un proces de *planificare (scheduling)* pentru selecția proceselor
- *semafoarele generale* (cu numere pozitive arbitrare) pot fi folosite pentru a rezolva probleme de tip producător/consumator, contorizând numărul de resurse libere
- *nu* există semafoare în *Pthreads*, dar *există* în *Unix*
- semafoarele sunt suficient de *puternice* spre a rezolva multe din problemele de acces la secțiunile critice, dar reprezintă un *mecanism de nivel-scăzut* care poate fi dificil de gestionat

Monitor

Hoare (1974) a introdus noțiunea de *monitor* care este

- o tehnică la *nivel mai-înalt* pentru a gestiona accesul la secțiunile critice, și
- încapsulează *date* și *operații de acces* într-o singură structură

Un monitor se poate implementa cu ajutorul semafoarelor astfel

```
monitor_proc1{  
    P (monitor_semaphore) ;  
    monitor body  
    V (monitor_semaphore) ;  
    return ;  
}
```

Java are acest tip de “monitoroare”.

Variabile condiționale

Problemă:

- *intrarea* într-o secțiune *critică* poate necesita *verificarea frecventă* a unor condiții de acces
- *verificarea* lor *continuă* poate fi foarte *ineficientă*

O soluție care a fost propusă este de a folosi *variabile condiționale* (utilizate, e.g., în cazul monitoarelor):

- o astfel de variabilă condițională este întovărășită de trei operații
  - Wait (condVar) - *așteaptă* ca respectiva condiție să apară
  - Signal (condVar) - trimite un *semnal* că respectiva condiție a apărut
  - Status (condVar) - returnează *numărul* de procese care *așteaptă* ca respectiva condiție să apară

..Variabile condiționale

Exemplu:

```
action() {  
    :  
    lock();  
    while(x != 0)  
        wait(s);  
    unlock(s);  
    doAction;  
    :  
}
```

```
counter() {  
    :  
    lock();  
    x--;  
    if (x == 0) signal(s);  
    unlock();  
    :  
}
```

`wait(s)` deschide încuietoarea și așteaptă semnalul `s`; bucla `while...` se folosește pentru a reverifica condiția; de notat că semnalele nu au memorie [dacă `counter` ajunge primul în secțiunea critică, semnalul `s` se pierde]

Variabile condiționale în Pthread

Pthread are *variabile condiționale* asociate variabilelor *mutex*;
Mecanismele de semnalizare și așteptare au următorul format:

—în partea action

:

```
pthread_mutex_lock(&mutex1);
```

```
while (c <> 0)
```

```
    pthread_mutex_wait(cond1, mutex1);
```

```
pthread_mutex_unlock(&mutex1);
```

—în partea counter

:

```
pthread_mutex_lock(&mutex1);
```

```
c--;
```

```
    if (c == 0) pthread_cond_signal(cond1);
```

```
pthread_mutex_unlock(&mutex1);
```


Instrucțiuni specifice pentru paralelism

Dăm mai jos câteva instrucțiuni de programare *specifice* pentru modelul de paralelism cu memorie partajată:

- *Shared data* - se pot specifica prin
`shared int;`
- *Concurrent statements (diferite)* - se pot introduce cu instrucțiunea `par`
`par{S1;S2; ..., Sn;}`
- *Concurrent statements (similare)* - se pot introduce cu instrucțiunea `forall`
`forall (i=0; i<n; i++) {body}`
care generează n blocuri concurente `{body1; body2; ...; bodyn;}`, câte o instanță a lui `body` pentru fiecare i

Analiza dependențelor

Analiza dependențelor este o tehnică *automată* utilizată intensiv de *compilatoarele de paralelizare* spre a detecta procese/instrucțiuni care se pot executa în *paralel*

Exemple (primul - evident; al doilea - ușor, de nu așa de evident)

```
forall(i=0; i<5; i++)  
    a[i] = 0
```

```
forall(i=2; i<6; i++) {  
    x = i - 2*i + i*i;  
    a[i] = a[x];  
}
```


Condițiile lui Bernstein

Condițiile lui Bernstein reprezintă un set de condiții *suficiente* ca două procese să se poată executa simultan în situația de “*read concurrent*”/“*write exclusiv*”:

- se definesc două mulțimi de locații de memorie
  - I_i - mulțimea locațiilor de memorie citite de procesul P_i
  - O_i - mulțimea locațiilor de memorie în care procesul P_i scrie
- două procese P_1, P_2 se pot *executa simultan* dacă

$$O_1 \cap O_2 = \emptyset \quad \& \quad I_1 \cap O_2 = \emptyset \quad \& \quad I_2 \cap O_1 = \emptyset$$

(In vorbe: locațiile de *scriere* sunt *disjuncte* și nici un proces *nu citește* dintr-o locație folosită pentru *scriere* de *celălalt* proces.)

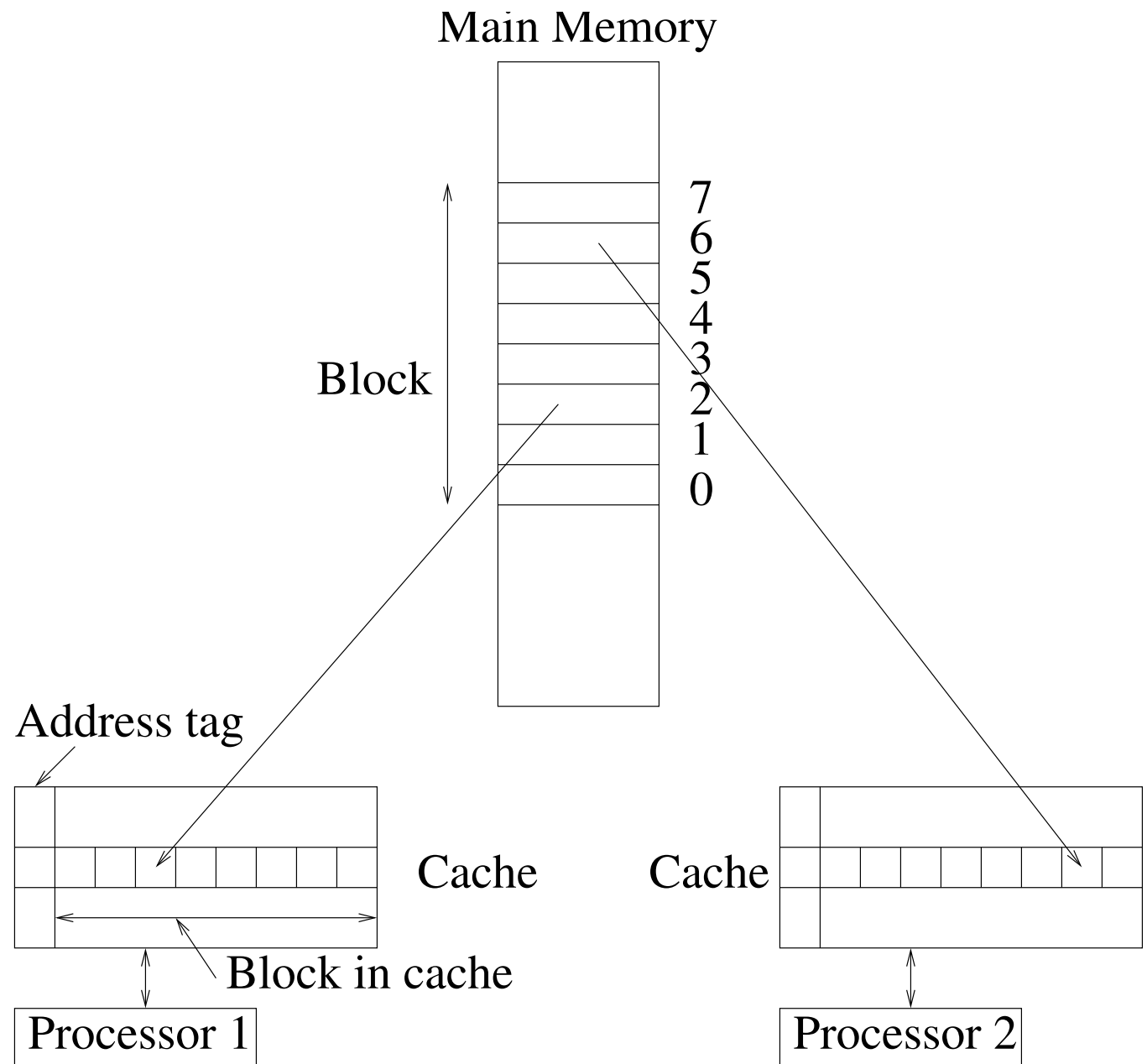
Sisteme cu cache-uri

- *memoria cache* este o memorie performantă, conectată la procesor, în care se rețin datele și codul recent folosite
- *protocoale de coerență a cache-urilor*: trebuie să asigure coerența memoriilor cache ale procesoarelor; două soluții sunt:
  - *update policy* - copiile din toate cache-urile sunt actualizate de fiecare dată când una se modifică
  - *invalidate policy* - când o dată dintr-o copie se modifică într-un cache, dată respectivă se invalidează în celelalte cache-uri (resetând un bit); noua dată de actualizează numai dacă procesorul are nevoie de ea
- un *sharing fals* poate apare când diverse procesoare alterează zone diferite dintr-un bloc (soluție - rearanjarea memoriei)

Thread-uri

Sharing fals:

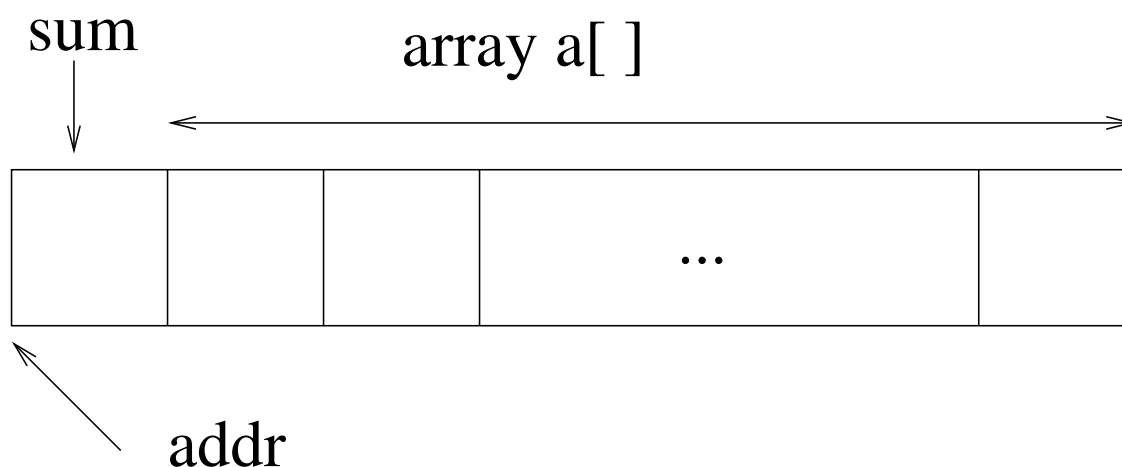

Exemple (adună 1000 numere): 1 Unix

Adunare de numere: Scopul este de a aduna 1000 numere cu două procese, anume P1 adună numerele cu index par din vectorul $a[ ]$, iar P2 pe cele cu index impar din $a[ ]$.

Folosim structura de memorie

..Exemple / Unix

```
#include <sys/types.h>
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/shm.h>
#include <sys/sem.h>
#include <stdio.h>
#include <errno.h>
#define array_size 1000
extern char *shmat();
void P(int *s);
void V(int *s);
int main()
{
    int shmid, s, pid;
    char *shm;
    int *a, *addr, *sum;
    int partial_sum;
    int i;
```


..Example / Unix

```
int init_sem_value = 1;
s = semget(IPC_PRIVATE, 1, (0600 | IPC_CREAT));
if (s == -1){
    perror("semget");
    exit(1);
}
if (semctl(s,0,SETVAL, init_sem_value) < 0){
    perror("semctl");
    exit(1);
}

shmid = shmget(IPC_PRIVATE, (array_size*sizeof(int)+1),
               (IPC_CREAT|0600));
if (shmid == -1){
    perror("semget");
    exit(1);
}
```


..Exemple / Unix

```
shm = shmat(shmid, NULL, 0);
```

```
if (shm == (char*)-1){  
    perror("shmat");  
    exit(1);  
}
```

```
addr = (int*)shm;  
sum = addr;  
addr++;  
a = addr;
```

```
*sum = 0;  
for (i = 0; i < array_size; i++)  
    *(a+i) = i+1;
```


..Exemple / Unix

```
pid = fork();
if (pid == 0){
    partial_sum = 0;
    for (i = 0; i < array_size; i = i + 2)
        partial_sum += *(a + i);
} else {
    partial_sum = 0;
    for (i = 1; i < array_size; i = i + 2)
        partial_sum += *(a + i);
}
P(&s);
*sum += partial_sum;
V(&s);

printf("\nprocess pid = %d, partial sum = %d\n",
        pid, partial_sum);
if (pid == 0) exit(0); else wait (0);
printf("\nThe sum of 1 to %i is %d\n",
        array_size, *sum);
```


..Exemple / Unix

```
if (semctl(s, 0, IPC_RMID, 1) == -1) {  
    perror("semctl");  
    exit(1);  
}  
  
if (shmctl(shmid, IPC_RMID, NULL) == -1) {  
    perror("shmctl");  
    exit(1);  
}  
  
exit(0);  
}
```


..Exemple / Unix

```
void P(int *s)
{
    struct sembuf sembuffer, *sops;
    sops = &sembuffer;
    sops->sem_num = 0;
    sops->sem_op = -1;
    sops->sem_flg = 0;
    if (semop(*s, sops, 1) < 0) {
        perror("semop");
        exit(1);
    }
    return;
}
```


..Exemple / Unix

```
void V(int *s)
{
    struct sembuf sembuffer, *sops;
    sops = &sembuffer;
    sops->sem_num = 0;
    sops->sem_op = 1;
    sops->sem_flg = 0;
    if (semop(*s, sops, 1) < 0) {
        perror("semop");
        exit(1);
    }
    return;
}
```

```
process pid = 0, partial sum = 250000
process pid = 2073, partial sum = 250500
```

The sum of 1 to 1000 is 500500

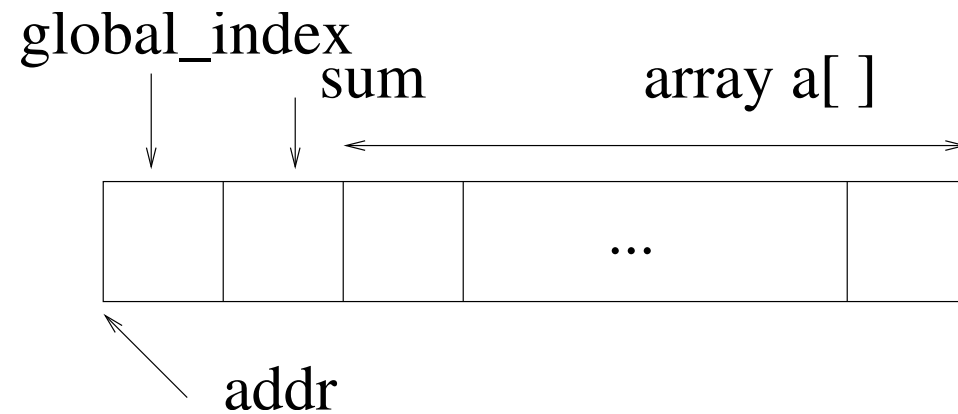
Exemple (adună 1000 numere): 2 Pthreads

Adunare de numere: Scopul este același (de a aduna 1000 de numere), dar acum folosind 10 thread-uri:

- fiecare thread citește un index global `global_index` pentru a accesa vectorul `a[]` și adună elementul corespunzător la suma sa locală `partial_sum`
- apoi, fiecare thread va aduna valoarea sa `partial_sum` la o variabilă globală `sum`
- ambele, accesul și actualizarea pentru variabilele `global_index` și `sum` sunt secțiuni critice implementate cu variabile mutex

..Example / Pthreads

Folosim următoare structură de memorie

..Exemple / Pthreads

```
#include <stdio.h>
#include <pthread.h>
#define array_size 1000
#define no_threads 10

int a[array_size];
int global_index = 0;
int sum = 0;
pthread_mutex_t mutex1;
```


..Example / Pthreads

```
void *slave(void *ignored)
{
    int local_index, partial_sum = 0;
    do {
        pthread_mutex_lock(&mutex1);
        local_index = global_index;
        global_index++;
        pthread_mutex_unlock(&mutex1);

        if (local_index < array_size)
            partial_sum += *(a + local_index);
    } while (local_index < array_size);

    pthread_mutex_lock(&mutex1);
    sum += partial_sum;
    pthread_mutex_unlock(&mutex1);
    return();
}
```


..Example / Pthreads

```
main()
{
    int i;
    pthread_t thread[10];
    pthread_mutex_init(&mutex1, NULL);

    for (i = 0; i < array_size; i++)
        a[i] = i+1;

    for (i = 0; i < no_threads; i++)
        if (pthread_create(&thread[i], NULL, slave, NULL) != 0)
            perror("Pthread_create fails");

    for (i = 0; i < no_threads; i++)
        if (pthread_join(thread[i], NULL) != 0)
            perror("Pthread_join fails");

    printf("The sum of 1 to %i is %d\n", array_size, sum);
}
```


Exemple (adună 1000 numere): 3 Java

Adunare de numere: Ca mai sus, adunăm 1000 de numere cu 10 thread-uri, dar acum folosind Java.

Gestionarea accesul la secțiunile critice în Java se face folosind metode sincronizate, anume *synchronized methods*.

..Exemple / Java

```
public class Adder
{
    public int[] array;
    private int sum = 0;
    private int index = 0;
    private int number_of_threads = 10;
    private int threads_quit;

    public Adder()
    {
        threads_quit = 0;
        array = new int[1000];
        initializeArray();
        startThreads();
    }

    public synchronized int getNextIndex()
    {
        if (index < 1000) return (index++); else return (-1);
    }
}
```


..Exemple / Java

```
public synchronized void addPartialSum(int partial_sum)
{
    sum = sum + partial_sum;
    if (++threads_quit == number_of_threads)
        System.out.println("The sum of the numbers is " + sum);
}
```

```
private void initializeArray()
{
    int i;
    for (i = 0; i < 1000; i++)
        array[i] = i;
}
```


..Exemple / Java

```
public void startThreads()
{
    int i = 0;
    for (i = 0; i < 10; i++)
    {
        AdderThread at = new AdderThread(this,i);
        at.start();
    }
}

public static void main(String args[])
{
    Adder a = new Adder();
}
}
```


..Exemple / Java

```
class AdderThread extends Thread
{
    int partial_sum = 0;
    Adder parent;
    int number;

    public AdderThread(Adder parent, int number)
    {
        this.parent = parent;
        this.number = number;
    }
}
```


..Exemple / Java

```
public void run()
{
    int index = 0;

    while(index != -1) {
        partial_sum = partial_sum + parent.array[index];
        index = parent.getNextIndex();
    }

    System.out.println("Partial sum from thread "
        + number + " is " + partial_sum);
    parent.addPartialSum(partial_sum);
}
```


..Exemple / Java

```
Partial sum from thread 8 is 0
Partial sum from thread 7 is 910
Partial sum from thread 1 is 165931
Partial sum from thread 2 is 51696
Partial sum from thread 9 is 10670
Partial sum from thread 6 is 54351
Partial sum from thread 0 is 98749
Partial sum from thread 3 is 62057
Partial sum from thread 5 is 45450
Partial sum from thread 4 is 9686
The sum of the numbers is 499500
```